

**OLAMNI VERTUAL VA VIZUAL ESTETIK IDROK ETISHNING
FARQLARI**

Andijon davlat universiteti

Sport va san'at fakulteti

Rang tasvir dastgohlik yo'nalishi

O'rinboyeva O'g'iloy Shavkatbek qizi

Annotatsiya: Mazkur tezisda olamni vizual va virtual idrok etishning xususiyatlari, ularning o'zaro bog'liqligi va zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati ilmiy asoslangan holda tahlil qilingan. Vizual idrok insonning bevosita ko'rish orqali dunyoni tushunishiga asoslangan bo'lsa, virtual idrok texnologik vositalar yordamida amalga oshiriladi. Ularning integratsiyasi madaniyat va texnologiyalar rivojlanishida yangi bosqichlarni yuzaga keltiradi.

Kalit so'zlar: Vizual idrok, virtual idrok, estetik tajriba, texnologik vositalar, zamonaviy madaniyat, virtual haqiqat, interaktivlik, san'at va texnologiyalar.

Kirish

Insonning olamni idrok etish usullari murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, ular asosan ikki yo'nalishda - vizual (ko'rish orqali) va virtual (texnologiyalar orqali) shakllanadi. Ushbu ilmiy asoslangan tahlilda ushbu ikki idrok usulining o'ziga xosliklari, ularning inson ongiga va madaniyatiga ta'siri hamda zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi.

Vizual idrok insonning to'g'ridan-to'g'ri ko'rish organlari orqali olamni qabul qilishiga asoslanadi. Bu jarayon san'at, tabiat manzaralari, arxitektura va boshqa ko'rinishlar orqali shakllanadi. Vizual idrokning asosiy xususiyatlari. Inson narsalarni bevosita kuzatadi va ular bilan hissiy aloqada bo'ladi. Vizual idrok ko'pincha detal va shakllarga yuqori e'tibor qaratadi. Ranglar, shakllar va harakatlar insonning hissiyotlariga kuchli ta'sir o'tkazadi. Vizual san'at turlari orqali insonlar o'z hissiy va madaniy tajribalarini bo'lishadi.

Vertual idrok zamonaviy texnologiyalar, jumladan, virtual haqiqat (VR), raqamli san'at va interaktiv media orqali shakllanadi. Ushbu idrok turi quyidagi xususiyatlarga ega. Idrok texnologiyalar orqali amalga oshiriladi, bu esa inson va ob'ekt o'rtasida bilvosita aloqani hosil qiladi. Vertual dunyo haqiqiylikni o'xshatib yaratadi va foydalanuvchiga unga ta'sir ko'rsatish imkoniyatini beradi. Raqamli muhitda yaratish va tajriba qilish chegaralanmagan. Vertual vositalar orqali turli madaniyat va tajribalarni birlashtirish imkoniyati mavjud. Vizual idrok to'g'ridan-to'g'ri, vertual esa bilvosita bo'lib, texnologiyalar vositasida amalga oshadi. Vizual idrok haqiqiy dunyo voqeligiga asoslangan bo'lsa, vertual idrok yaratilgan yoki o'zgartirilgan muhitni aks ettiradi. Vertual muhit foydalanuvchiga faol ishtirok imkoniyatini beradi, vizual idrok esa ko'proq kuzatuvchi sifatida amalga oshiriladi. Vertual idrok texnologik cheksizlik tufayli kengroq ta'sirga ega bo'lishi mumkin, vizual idrok esa asosan mavjud muhit bilan chegaralangan.

Zamonaviy dunyoda vizual va vertual idrok bir-birini to'ldiruvchi elementlar sifatida namoyon bo'lmoqda. Masalan, virtual san'at vizual tamoyillarni o'z ichiga oladi, vizual san'at esa texnologik vositalar bilan yangi qirralarni kashf etmoqda. Bu esa zamonaviy madaniyat va inson ongining rivojlanishida yangi bosqichlarni yuzaga keltiradi.

Xulosa

Vizual va vertual estetik idrokning farqlari va o'xshashliklarini o'rganish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham muhimdir. Ular insonning estetik tajribasini boyitadi va zamonaviy jamiyatning madaniy hamda texnologik taraqqiyotida muhim rol o'ynaydi. Har ikki idrok turi o'rtasidagi uyg'unlik kelajakda madaniyatlar va texnologiyalar integratsiyasiga yangi imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Baudrillard, J. (1994). "Simulacra and Simulation". University of Michigan Press. Virtual olam va haqiqiylikning o'zaro munosabatlarini tahlil qiladi.
2. McLuhan, M. (1964). "Understanding Media: The Extensions of Man". MIT Press. Media va texnologiyalarning inson idrokiga ta'sirini o'rganish.

3. Manovich, L. (2001). "The Language of New Media". MIT Press. Raqamli san'at va virtual estetik tajriba masalalari bo'yicha asosiy tadqiqot.